

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Dr. STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 7–8 (19) 2018-09-21

Gerbiamieji šiauliečiai,

baigėsi Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesija, kurios metu surengta daugiau kaip 60 plenarinių posėdžių. 4-ąją Seimo sesiją (2018-03-10–2018-06-30) tiksliai paskutiniame posėdyje apibūdino Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis: „Visi pokyčiai yra nukreipti į žmogaus gerovę ir darną. Sumažintas darbo užmokesčio apmokestinimas taps teisingesnis ir patrauklesnis darbuotojams ir investuotojams. Sveikatos priežiūros įstaigų pertvarka leis didinti gydymo paslaugų kokybę ir jų prieinamumą. Aukštųjų mokyklų reorganizavimas ir etatinio pedagogų darbo apmokėjimo įvedimas – dar vienas veikimo laukas pavasario sesijoje. Pensijų reforma leis patiems kaupti ir taip užsitikrinti papildomas pajamas senatvėje. Taip pat pokyčiai inovacijų ir mokslo pažangos srityje skatins pažangą ir kurs pridėtinę vertę šalies vidaus ekonomikoje.“ Prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=119&p_k=1&p_t=259866.

XXX

Liepos–rugpjūčio mėnesiais Seimo nariai, priešingai nei mano dalis rinkėjų, neatostogauja. Ir aš laikotarpiu tarp sesijų dirbau Seimo nario darbą: dalyvavau politinėje veikloje, rengiau teisės aktų projektus, susitikau su rinkėjais ir kt.

Liepos pradžioje gyvenau Pasaulio lietuvių dvasia – vyko XVI Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) Seimas, skleidėsi pasaulio lietuvių kultūra, plėtojosi diskusijos ir buvo braižomi ateities horizontai. Džiaugiuosi, kad sugebame kolegialiai bendrauti, bet norėtusi, kad mes pradėtume realiai spręsti esmines pasaulio lietuvių problemas. Minėtas Seimas priėmė daug svarbių rezoliucijų, iš kurių išskirčiau šias: „Dėl gimimu įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo“, „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių padėties po Brexit“, „Dėl „Pasaulio lietuvių“ leidybos“, „Dėl pasaulio lietuvių imigracijos ir integracijos Lietuvoje“, „Dėl rinkėjų užsienyje balso teisės“, „Dėl švietimo tarybų“. Priimtos rezoliucijos atskleidžia pagrindinius skaudulius, lūkesčius ir problemų sprendimo būdus, kurių mes visi tiesiog neturime teisės ignoruoti.

XXX

Minėti ir nauji pokyčiai, reaguojant į esmines valstybės problemas ir aktualijas, lėmė mano dėmesį ir vasarą rengiems įstatymų projektams, komunikacijai su LR Vyriausybės nariais, ministerijų atstovais.

Pagrindinis dėmesys buvo skirtas dviem įstatymų projektams, kurie šiuo metu derinami, koreguojami, tikslinami. Rudenį kolegų svarstymui pateiksiu: 1) „Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo 1, 2, 4, 7, 13 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą“, parengtą atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu Lietuvos teisės aktai nereglamentuoja Lietuvos etnografinių regionų vėliavų, užsienio lietuvių bendruomenių vėliavų įteisinimo ir naudojimo tvarkos; 2) „Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymo 2, 7, 8, 10 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą“, kurio poreikį lėmė tai, kad šiuo metu Lietuvos teisės aktai nereglamentuoja Lietuvos etnografinių regionų herbų įteisinimo ir naudojimo tvarkos.

XXX

Vasarą buvo galimybė bendrauti su Jumis miestų, miestelių šventėse, bendruomenių renginiuose, kurie rodo Lietuvos gyvastingumą ir begalinį žmonių kūrybingumą. Vis galvojau, kaip tą vyduonišką kūrybingumo kibirkštį perkelti į kasdienį gyvenimą, panaudoti šeimos, bendruomenės, tautos labui. Ir supratau, kad čia svarbūs yra laiko, pasitikėjimo ir įvertinimo dalykai. Trumpalaikis (šventinis) kūrybingumas nepadeda mums augti, stiprėti ir skleistis. Turime jį perkelti į kasdienybės terpę, sukurdami pasitikėjimo, pagalbos ir geranoriškumo atmosferą. Juolab, kad abipusiais pagarbos saitais susisiejusios asmenybės, grupės ir bendruomenės gali pripažinti įvertinimo poreikį.

XXX

Vasarą dar kartą įsitikinau, kad Lietuvos regionai turi savyje neišnaudotų galimybių, begalę problemų ir nerealizuotų idėjų. Aš gerai prisimenu LVŽS rinkiminius pažadus, mūsų įsipareigojimą atgaivinti merdinčius Lietuvos regionus. Gal ir ne viską mums, politikams, pavyksta padaryti, bet aš negaliu sutikti su tais, kurie pikta aiškuoja, kad situacija nesikeičia.

Antai rugpjūčio pradžioje viešam svarstymui buvo pateiktas Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų patvirtinimo“ projektas, parengtas siekiant sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo, tvarios socialinės ir ekonominės plėtros prielaidas visoje Lietuvoje. Projektas, mano galva, turi koreguotinų dalykų, bet apskritai tai yra svarus žingsnis įgyvendinant racionalią, efektyvią ir stabilią regioninę politiką.

Besąlygiškai pritariu, kad „regionų kompetencijų stiprinimui būtina sudaryti sąlygas valstybės institucijoms veiklą vykdyti regionuose, kiekvienoje apskrityje sukuriant regionų kompetencijos centrus. Šios lanksčios, iš atitinkamų ministerijų ir agentūrų bei, pagal poreikį, iš socialinių ir ekonominių partnerių ekspertų sudarytos struktūros konsultuotų regionų plėtros tarybas ir savivaldybių institucijas plėtros planavimo, privačių investicijų pritraukimo, rinkodaros ir kitais klausimais.“

XXX

Lietuvos Respublikos Vyriausybė rugpjūčio pabaigoje priėmė nutarimą „Dėl mecenavimo tarybos nuostatų ir mecenavimo tarybos sudėties patvirtinimo“, kuriame apibrėžtos tarybos funkcijos ir teisės, tarybos sudėtis ir darbo organizavimas. Nutarime suformuluota, kad „Taryba yra kolegiali visuomeniniais pagrindais veikianti institucija, kurios paskirtis vertinti projektų atitiktį Lietuvos Respublikos mecenavimo įstatyme nustatytiems mecenuojamų projektų kriterijams ir esminėms sąlygoms bei padėti atrinkti Vyriausybei ar savivaldybės tarybai nacionalinius ar

savivaldybės mecenatus“. Aš neabejoju, kad šis teisinis instrumentas padės įgyvendinti tas nuostatas, kurios įtvirtintos „Lietuvos Respublikos mecenavimo įstatyme“, jos jau įsigaliojo nuo rugsėjo 1-osios. Taip Lietuva pradės šiuolaikinę mecenavimo kultūros tradiciją, kuri mus artins prie pažangiausių Vakarų šalių.

Priminiau tik kelis pavyzdžius, bylojančius, kad mes laikomės rinkėjams duotų pažadų, nors mūsų oponentai bet kokia kaina stengiasi parodyti, kad taip nėra. Rudens sesijoje laukia per 500 įstatymų projektų, tad darbo bus itin daug... Neabejoju, kad Jūs – pailsėję, pozityviai nusiteikę, pasirenę naujiems iššūkiams – grįžote į darbą ir rasite laiko naujojo politinio sezono aktualijoms. Būkite aktyvūs politikos lauko dalyviai!

BENDRAUKIME!

ŠIAME NUMERYJE SKAITYKITE

Kodėl tarptautinis traukinio maršrutas aplenkia Joniškio miestą	4
Lietuvių Šveicarijos paslaptys, potėpiai ir prasmės.....	6
Kokia dovana pasiekė Šiaulių miestą	7
Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo 2019 metais projektų atrankos	
konkurso nuostatai.....	14
Kodėl verta perskaityti šias knygas	14
Ką mums rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais primena 2018 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius	15
Signataras, vadovavęs Nobelio prekybos įmonių filialui Varšuvoje.....	19
Lietuviškoji tapatybė pasaulio lietuvių mene	20

SEIMAS

Apie mano pareigas Lietuvos Respublikos Seime galite paskaityti internetinėje svetainėje: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=8801&p_k=1&p_a=seimo_narys&p_asm_id=79154.

2018 m. liepos 8 d. Vilniuje darbą pradėjo XVI Pasaulio lietuvių bendruomenės Seimas, kuriame dalyvavo delegatai, atstovaujantys 45 pasaulio šalyse įsikūrusioms organizuotoms bendruomenėms. Malonu, kad į šventinį atidarymo renginį, kuriame dalyvavo ir LR Ministras

Pirmininkas Saulius Skvernelis, ministrai, buvo pakviestas ir savo sukurtas dainas lietuvių ir anglų kalbomis pristatė buvęs šiaulietis Bernardas Garbačas – jis dabar mokosi ir kuria Amerikoje ir Europoje.

Savo talentu dalijasi Bernardas Garbačas. S. Tumėno nuotrauka.

2018 m. liepos 10 d. teko didelė garbė ir atsakomybė skaityti pranešimą XVI Pasaulio lietuvių bendruomenės Seime, vykusiame LR Seime. Kalbėjau po A. Pranckevičiaus, M. Drugos, D. Staponkutės, Seimo pirmininko pavaduotojo A. Nekrošiaus, VRK komisijos pirmininkės L. Matjošaitytės. Aptariau mano paties LR Seime inicijuotus 2019-uosius metus – Pasaulio lietuvių metus. Akcentavau, kad Lietuvos lietuviams atėjo metas su(si)prasti, sužinoti, kad yra ne tik LR Seimas, bet ir Pasaulio lietuvių Seimas, atstovaujantis 45 pasaulio valstybėms ir apie milijonui lietuvių ir lietuvių kilmės lietuvių pasaulyje. Kalbėjau apie tai, kad Lietuvos lietuviai pagaliau turėtų suprasti, ką Lietuvai davė Lietuvių charta, kad yra Pasaulio lietuvių bendruomenės Konstitucija, kad yra istorija, kurią privalome žinoti ir reflektuoti.

Skaitau pranešimą Pasaulio lietuvių bendruomenės XVI Seime. R. Virbalienės nuotrauka.

Kodėl tarptautinis traukinio maršrutas aplenkia Joniškio miestą

2018 m. liepos 24 d. LR Susisiekimo ministrui Rokui Masiuliui išsiunčiau raštą „Dėl keleivinio traukinio maršruto ir sustojimo Joniškio mieste“, kuriame prašiau apsvarstyti galimybę, kad traukinys stotų ne tik Vilniuje, Šiauliuose, bet ir Joniškyje. Rašte argumentavau: „Suprantu ekonominių sąnaudų kriterijų, bet tikiuosi, kad bus rastas sprendimas, tenkinantis ir vežėją, ir Šiaurės Lietuvos gyventojus. Joniškio miesto ir rajono gyventojai tokiu atveju turės galimybę kokybiškiau plėtoti ekonominius, kultūrinius, akademinus, edukacinius ryšius su Latvija, o pastarieji turi galias tradicijas. Be to, regioninis bendradarbiavimas prisideda prie regioninio saugumo, gyventojų gerovės, regioninių projektų vykdymo, emigracijos procesų stabilizavimo, mokymosi visą gyvenimą, darbo produktyvumo, sveikatos apsaugos, turizmo plėtros. Svarbus ir veiksnys, kad prieš rinkimus į LR Seimą akcentavome dėmesį regionų gyventojams, žadėjome mažinti jų atskirtį, todėl svarbu pateisinti konkrečiais darbais ir pastangomis jų lūkesčius.“

Ministras R. Masiulis atsakomajame rašte „Dėl keleivinio traukinio maršruto ir sustojimo Joniškio mieste“ teigė: „Kartu pažymime, jog tarptautinis maršrutas Kijevas–Minskas–Vilnius–Ryga ir traukinio sustojimo vietos jau yra suderinti su Ukrainos Respublikos, Baltarusijos Respublikos ir Latvijos Respublikos geležinkelio įmonėmis (vežėjais). Be to, tarptautinio susisiekimo 2018/2019 metų tvarkaraštis, kuriame numatytas tarptautinis maršrutas Kijevas–Minskas–Vilnius–Ryga su sustojimais Lietuvos Respublikos teritorijoje Vilniaus ir Šiaulių geležinkelio stotyse jau yra patvirtintas.“

Akcentuojame, kad maršrutas Kijevas–Minskas–Vilnius–Ryga yra bandomasis, todėl patvirtintas tvarkaraštis galios nuo šių metų rugsėjo 29 d. iki šių metų gruodžio 9 d. Sudarant pastovų maršruto Kijevas–Minskas–Vilnius–Ryga tvarkaraštį bus iš naujo deramasi su Ukrainos Respublikos, Baltarusijos Respublikos ir Latvijos Respublikos geležinkelio vežėjais dėl sienos kirtimo taškų laikų, taip pat nagrinėjami bandomojo maršruto keleivių srautai, todėl, tikėtina, kad gali kisti sustojimų Lietuvos Respublikoje skaičius ir vietas.“

ŠIAULIŲ MIESTAS

2018 m. liepos 3 d. pasveikinau ir įteikiau padėką buvusiai savo studentei, Šiaulių universiteto Literatūrologijos magistro studijų programos absolventei, kūrybingai merginai, studijų metais vienai iš aktyvesnių „Mūzyno“ autorių, dabar aktyviai kultūros renginių vadybininkei, besidarbuojančiai Šiaulių apskrities P. Višinskio bibliotekoje, Robertai Stonkutei. Jai palinkėjau visų vilčių ir siekių, kurių jos galvoje į valias, išsipildymo. Roberta yra vienas iš tų jaunų žmonių, kurie supranta, kad gyvenimas Lietuvos regione yra ne baismė, o galimybė.

*Literatūrologijos magistrei Robertai Stonkutei įteikiau LR Seimo padėką.
S. Tumėno archyvo nuotrauka.*

2018 m. liepos 24 d. dalyvavau Šiaulių apskrities žydų bendruomenės, vadovaujamos pirmininko Sanios Kerbelio, inicijuotoje diskusijoje „Chaimo Frenkelio gatvės atsiradimas buvusios gamyklos teritorijoje, istorinių pastatų paženklinimas“. S. Kerbelis iškėlė idėją Elnio gatvę Šiauliuose pervadinti Chaimo Frenkelio vardu. Diskusijoje dalyvavo daug įvairių sričių atstovų.

Kalbėdamas akcentavau, kad niekas neabejoja, kad Ch. Frenkelis – viena iš miesto istorijos įžymių, bet ar verta skubėti? Šiauliečiai puikiai žino, kaip šiandien atrodo Elnio gatvė („vaizdas klaidus“, – cituoju vicemerą D. Griškevičių). Akivaizdu, kad žymusis Šiaulių pramonininkas vertas garbingesnės vietos, gatvės, aikštės, skvero, kur būtų įamžintas. Kaip ir kiti: architektai K. Reisonas ir E. Mendelsonas, daktaras S. Volpertas.

Diskusija Šiaulių žydų įamžinimo klausimais buvo įdomi ir reikalinga. E. Elijošiaus nuotrauka.

Lietuvių Šveicarijos paslaptys, potėpiai ir prasmės

2018 m. rugpjūčio 10 d. Šiaulių apskrities P. Višinskio bibliotekoje buvo atidaryta Pasaulio lietuvių bendruomenės Kultūros tarybos, Šveicarijos lietuvių bendruomenės (ŠLB) pirmininkės Jūratės Caspersen pastangomis per Lietuvą keliaujanti Šveicarijos lietuvių fotografijų paroda „Lietuvių Šveicarija“, skirta Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui.

Karštą vasaros dieną gaivinantį Alpių dvelksmą padovanojo aktorė Lina Bocyte, paskaičiusi Maironio eilėraščių Šveicarijos tema. Parodos atidaryme dalyvavo Šiaulių miesto meras Artūras

Visockas, kuris padėkojo Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkei už galimybę pažinti išeivių gyvenimą ir veiklą, prašė ir toliau skleisti lietuviybę Šveicarijoje, prieš tai tautiškumo dvasios pasisėmus čia – Lietuvoje. Atidaryme dalyvavo daug fotografijos meistrų, nes šioje parodoje eksponuojamos ne tik 10 Šveicarijos lietuvių meninės fotografijos, bet paroda atlieka ir kitą uždavinį – pristatomos istorinės nuotraukos, kuriose įamžintas Šveicarijos lietuvių bendruomenės gyvenimas ir veikla, puoselėjant tautinį tapatumą, gimtąją kalbą ir kultūrą.

Parodos iniciatorė Jūratė Caspersen pristatė turtingą Šveicarijos lietuvių istoriją ir dabartį.

L. Nekrašo nuotrauka.

Tokios parodos svarbios, reikalingos artėjant LR Seimo paskelbtiems Pasaulio lietuvių metams (2019). Jos praplečia sampratą apie po pasaulį dėl istorinių, socialinių, politinių motyvų pasklidusius lietuvius. Tai svarbu formuojant savo požiūrį dėl pilietybės išsaugojimo, nes mažai Lietuvos valstybei turi būti svarbūs ir reikalingi, gerbtini visi tautiečiai – nesvarbu, kur jie begyventų.

Kokia dovana pasiekė Šiaulių miestą

2018 m. rugpjūčio 10 d. Šiaulių miesto merui Artūriui Visockui ir jo pavaduotojui Justinui Sartauskui kartu su Pasaulio lietuvių bendruomenės Kultūros komiteto pirmininke Jūrate Caspersen perdaviamu Australijos lietuvės Leekos Gruzdeff-Kraucevičiūtės tapybos darbą „Karvės prie Turono upės“ („Cow Pasture on Turon River“).

Šios dovanos istorija ir kelias į Šiaulius buvo toks: Vilniaus Rotušėje liepos mėnesį veikė pasaulio lietuvių meno paroda „PASAULIO LIETUVA: KŪRYBOS HORIZONTAI“, į kurią buvo atrinkti 53 lietuvių išeiivių darbai iš 19 valstybių. Paroda skirta atkurtos Lietuvos 100-mečiui, įsiliejo į liepos pradžioje kartu su PLB organizuotu renginiu „Sujunkime Lietuvą – 100 Lietuvos veidų“. Ji atspindėjo labai platų dailės pasaulio tendencijų spektrą, stilistinę įvairovę, o parodos bendrumas buvo tas, kad daugelyje darbų slypėjo lietuviško tapatumo ženklai.

Australijoje gyvenanti lietuvė Leeka Gruzdeff-Kraucevičiūtė, turinti sąsajų su Zubovų gimine, minėta savo darbą nutarė padovanoti Šiauliams. Ji pageidavo, kad darbas būtų eksponuojamas lankomoje vietoje Zubovų rūmuose. Kadangi Zubovų rūmų likimą ir jų paskirtį greitai spręs Šiaulių miesto taryba, nutarėme perduoti darbą laikinai saugoti Šiaulių miesto merui. Tikimės, kad tai bus ir paskata politikams Zubovų rūmus, kuriuose buvo įsikūręs Šiaulių universiteto Menų fakultetas, perduoti miesto menininkams.

Australijos lietuvė Leeka Kraucevičiūtė gimė Kaune, baigė Nacionalinę dailės mokyklą Sidnėjuje, meno studijas tęsė Karališkojo meno draugijoje. Surengė 16 asmeninių parodų, kūrinių yra įsigiję JAV, Kanados, Naujosios Zelandijos ir Europos kolekcininkai. Ji tapo peizažus, portretus, piešia pastele, lieja akvareles. Ačiū Jai už dovaną Šiauliams.

*Paveikslo perdavimo ceremonijos
Vilniuje ir Šiauliuose.*

A. Vaitiekūno ir L. Nekrašo nuotraukos.

2018 m. rugpjūčio 10 d. LR Seimo padėką įteikiau Šiaulių universiteto profesoriui, socialinių mokslų (psichologijos) habilituotam dr. Vytautui Gudoniui, šią vasarą minėjusiam gražų jubiliejų.

Profesorius, visą gyvenimą dirbantis Šiaulių universitete, skaitantis paskaitas užsienyje, publikavo 275 mokslo ir publicistinius straipsnius Lietuvoje ir užsienyje neįgalaus žmogaus vaizdavimo mene ir kitomis temomis. Svarbiausios jo mokslinių tyrimų kryptys – sutrikusios regos asmenų rehabilitacija ir integracija į visuomenę, sutrikusios regos vaikų raidos korekcija,

kairiarankystės fenomenas, neįgalus žmogaus paveikslas mene kaip specifinis visuomenės nuostatų į negalią ir neįgaliuosius atspindys.

Išskirtini platesnės apimties V. Gudonio darbai: „Tiflogijos vardų žodynas“ (su bendraautorais, 2001), dviejų tomų „Defektologijos žodynas“ (2007), dviejų tomų „Enciklopedinis tiflogijos žodynas“ (2009), „Trumpas fobijų žodynas“ (2009). Linkėjau profesoriui produktyvių gyvenimo dienų. Neatsitiktinai padėką jam įteikiau parodos atidarymo metu, nes profesorius – nuolatinis parodų dalyvis ir kvalifikuotas darbų vertintojas.

*Profesorius V. Gudonis (pirmas iš kairės)
žaismingai priėmė padėką.
L. Nekrašo nuotrauka.*

2018 m. rugpjūčio 15 d. dalyvavau Žolinės renginiuose Šiaulių universiteto botanikos sode. Apie šventę siūlyčiau paskaityti Zenono Ripinskio reportaže „Žolinės“ šventės dalyviai švente Botanikos sode liko sužavėti“. Prieiga per internetą:

http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=21040:%E2%80%9E%C5%BEolin%C4%97s%E2%80%9C-%C5%A1vent%C4%97s-dalyviai-%C5%A1vente-botanikos-sode-liko-patenkinti&catid=761&Itemid=5521&lang=lt.

2018 m. rugpjūčio 23 d. – Baltijos kelio minėjime Šiauliuose. Lietuva prisiminė įsimintiną ir įsirežusią mūsų sąmonėse 1989 m. rugpjūčio 23 d. – Baltijos kelią, nusidriekusį maršrutu Vilnius–Ryga–Talinas. Tada trys Baltijos šalys-sesės parodė pasauliui, kad Ribentropo-Molotovo parinktas trims tautoms kelias netinka, kad jos nori ir turi būti laisvos. Tada mūsų kelias buvo – per 2 milijonai susikibusių rankomis į gyvą grandinę Baltijos šalių gyventojų.

Ne pirmą kartą dalyvavau ir Šiaulių Sukilėlių kalnelyje vykusiame šventiniame renginyje. Nežinau, kaip Jums, bet man rugpjūčio 23-oji visada palieka dvejopą išpūdį ir labai skirtingas emocijas. Tą dieną visada prisimenu KELIO metaforą. Kelias gali būti (ir yra) žmogaus, jo likimo ženklas, pagaliau tai ir tautos likimo, pasirinkimo simbolis. Ši metafora mane paskatino parašyti publicistinį straipsnį „Kelias – nesibaigiantis procesas“, su kuriuo galite susipažinti šio naujienlaiškio rubrikoje „Žiniasklaida“.

Baltijos kelio minėjimas Šiauliuose. S. Tumėno nuotrauka.

2018 m. rugpjūčio 31 d. – poezijos renginyje Šiaulių universiteto dailės galerijoje. Vyko saviti Mindaugo Laurinaičio-Aguonėlės tekstų skaitymai. Mindaugas, baigęs universitetą, išbandė žurnalisto duonos, buvo išvykęs svetur, bet netikėtai, aplinkinių džiaugsmui, grįžo į tėvynę. Tikėkimės, suvisam, nes Lietuvai reikalingi kuriantys žmonės.

Žinau, kad Mindaugas yra maksimalistas, todėl tikiuosi, kad jo saviironija ir sarkazmo gaidelės jį tik sustiprins: „Esu diplomuotas nenusisekęs lituanistas. Ragavęs staliaus darbo ir skalsios duonos. Gyvenime normaliai bendrauti taip ir neišmokau, todėl ėmiausi rašyti eilėraščius, groti gitara bei pianinu.

Trečdalį gyvenimo praleidau Šiauliuose, bet gimimo esu iš Mažosios Lietuvos pasienio – Smalininkų. Nei normalus suvalkiėtis, nei doras žemaitis, nei įmitęs aukštaitis.

Laisvu nuo gyvenimo metu renku sąvaržėles ir širdis. (...) Ir rašau, kad neišprotėčiau. Iš širdies į širdį. Tik tada žinau, kad tai tikra.“ (Prieiga per internetą: <https://www.facebook.com/events/523731864750703/>).

Laikykis, Mindaugai, gyvenimas ir yra kūryba.

ŠIAULIŲ REGIONAS

2018 m. liepos 4 d. lankiausi Pakruojo r. savivaldybės Juozo Paukštelio bibliotekoje. Susitikime su bibliotekos direktore Romualda Kulšyte aptarėme bibliotekų situaciją rajone, bibliotekai padovanojau knygų, tarp jų – Vinco Dilkos darbų albumą „Vincas Dilka. Padalinto gyvenimo vaizdai“ (2015).

Knygą sudarė dailininko dukra dr. Ramunė Dilkaitė-Vaitonienė. „Šiuosyk apie kūrėjo palikimą – jo darbus – knygos sudarytoja dukra leidžia kalbėti pačiam šio neabejotinai reikšmingo Lietuvos kultūros paveldo autoriui per minėtus autentiškus dokumentus. Tai nešališkai leis atsiskleisti jo asmenybei ir galbūt sudomins ne tik meno tyrinėtojus, dailės specialistus, muziejininkus, bet ir istorikus, kuomet į pakankamai ilgą ir sudėtingą mūsų istorijos laikotarpį atsiras galimybė pažvelgti per subjektyvią tuos laikus išgyvenusių žmonių prizmę“, – rašo knygos-albumo pratarėje apie žinomą savo tėvą dailininką dr. Ramunė A. J. V. Dilkaitė-Vaitonienė.

Vincas Dilka (1912–1997) – plataus diapazono menininkas, sukūręs apie 400 monumentaliosios ir molbertinės tapybos kūrinių, taikomosios (plakatai, pašto ženklų projektai) ir lankstinės grafikos darbų, knygų iliustracijų, piešinių, scenovaizdžių, vitražų, kostiumų eskizų, tačiau didžiausia jo kūrybinio palikimo dalis – molbertinė tapyba (teminės istorinio ir buitinio žanro kompozicijos, peizažai, portretai, naturmortai). *Autoriaus nuotraukoje Vinco Dilkos knyga-albumas.* Prieiga internete: <http://124.lt/lt/kultura/item/93419-vincas-dilka-padalinto-gyvenimo-vaizdai-lietuvos-kulturos-paveldo-autoriaus-darbu-ir-gyvenimo-tesinys>.

2018 m. liepos 13 d. dalyvavau Linkuvoje vykusioje monografijos „Linkuva“ (2018) sutiktuvėse. Dalyvavo knygos sudarytojas ir ats. redaktorius Vytautas Didžpetris, straipsnių autoriai: R. Jurgaitis, K. Garšva, B. Deveikienė, K. Misius, E. Vasiliauskas, A. Šimkus. Man teko garbė ir atsakomybė būti šios monografijos redakcinės kolegijos nariu.

„Linkuva“ – šimtmečio dovana ir linkuviams, ir Lietuvai. V. Pėželio nuotrauka.

Leidinyje publikuojamas ir mano straipsnis „Kaip linkuviai kalba“. Ilgai linkuvių laukta, plačios apimties knygą (916 p.) sudaro keli skyriai: Gamtos, Istorijos, Kalbos, Švietimo, Kultūros paveldo ir Etninės kultūros. Monografiją išleido „Žiemgalos leidykla“.

2018 m. liepos 14 d. Kryžių kalne Šiaulių vyskupas JE Eugenijus Bartulis pašventino Kolumbijos lietuvių stogastulpį, kurį Kretingoje sukūrė Kolumbijoje užaugęs ir gyvenęs Aleksas Eugenijus Kulvietis. Savo kūriniumi jis „norėjo pagerbti tuos, kurie prieš 70 metų išvažiavo iš Tėvynės negrižtamai, bet niekada jos nepamiršo.“ Renginyje dalyvavo Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos narė, Kultūros komiteto pirmininkė iš Šveicarijos Jūratė Caspersen, autorius, Kolumbijos lietuvių, jų bičiuliai. Kolumbijos LB Bogotoje pradėjo kurtis 1946 m. Pirmiausia buvo įsteigtas Lietuvių katalikų komitetas, kurio tikslas buvo padėti pabėgėliams po karo iš Lietuvos.

*Kryžių kalną papuošė
Kolumbijos lietuvių
atmintis ir maldos.
S. Tumėno nuotrauka.*

2018 m. liepos 15 d. dalyvavau Linkuvoje vykusiose Škaplierinės iškilmėse, kurių metu miesto centre atidengtas ir pašventintas paminklas „Linkuvai ir linkuviams“. Skulptorius Algirdas Bosas ir architektas Liucijus Dringelis sukūrė paminklą, įprasminantį Linkuvos istorinę raidą, krašto vertybes ir idealus. Paminklą pašventino Šiaulių vyskupas JE Eugenijus Bartulis. Ilgai užsitęsęs paminklo projektas pagaliau realizuotas, o tam sąlygas sudarė ne tik vietos valdžios, bet ir ženklios rėmėjų lėšos. Paminklas, kaip ir monografija, tikiuosi, viens linkuvius gražiems ateities darbams.

Linkuvą atlaidų metu papuošė paminklas „Linkuvai ir linkuviams“. N. Brazausko nuotrauka.

2018 m. liepos 29 d. – LVŽS narių sąskrydyje, skirtame atkurtos Lietuvos šimtmečiui paminėti. Smagu buvo ne LR Seimo rūmuose kalbėtis, diskutuoti su LVŽS pirmininku, Seimo pirmininku, Premjeru, ministrais, Europos Parlamento nariais, kolegomis. Naudinga buvo išgirsti žmonių lūkesčius, mintis ir pasiūlymus, kurie mums leis toliau vykdyti Lietuvai būtinąs, ne visada populiarias, struktūrines reformas. Sąskrydyje netrūko dainų, muzikos, žaidimų, šaškių varžybų ir, žinoma, visus dalyvius viliojo Šimto sūrių stalas iš visos Lietuvėlės.

LVŽS sąskrydyje bendrauta neformaliai ir šiltai.
A. Dubauskienės nuotrauka.

2018 m. liepos 30 d. – tradiciniuose Kryžių kalno atlaiduose, kuriuose dalyvavo aukščiausi Lietuvos bažnyčios vadovai, vyskupai, kunigai. Šiais metais Šiauliuose viešėjo svečias iš Sankt Peterburgo, Dievo tarno kankinio kun. Pranciškaus Budrio (1882–1937) postulorius, kun. Aleksej Jandušev-Rumjancev. Po Šv. mišių gausiai susirinkusiems tikintiesiems jis pristatė, kunigą Prancišką Budrį, gimusį 1882 m. netoli Kryžių kalno – Rupeikių kaime (Šiaulių r., Meškuičių sen.).

Baigęs Peterburgo dvasinę kunigų seminariją, P. Budrys buvo išventintas į kunigus, išsiųstas į Irkutsko parapiją.

Kaip papasakojo postulorius, tarnaujant Sibire, P. Budriui buvo lemta išgyventi pirmąją Rusijos revoliuciją (1905–1907), Pirmąjį pasaulinį karą (1914–1918), Vasario revoliuciją Rusijoje (1917) ir Spalio perversmą, pilietinį karą (1918–1922) ir 1924 m. stalininės diktatūros įvedimą. Bažnyčia buvo persekiojama. Kun. P. Budrio aptarnautos parapijos: Irkutskas, Tiumenė, Jekaterinburgas, Čeliabinskas, Viatka, Permė, Kurganas, Zlataustas, Troickas, Kostanajus, Tobolskas, Ufa, Samara, Kazanė. 1937-06-17 kun. P. Budrys Ufoje areštuotas. 1937 m. gruodžio 16 d. sušaudytas kartu su 180 parapijiečių. Kun. P. Budrio apsisprendimas neišvykti iš TSRS, kur katalikų kunigų beveik nebeliko, buvo jo savanoriškas pasirinkimas kankinio daliai ir mirčiai.

Ufos katalikai tiki Dievo Tarno kun. Pranciškaus Budrio kankinystės šventumu, gerbia jo atminimą ir pasiūlė jį kandidatui beatifikacijai. Beatifikacijos byla pradėta 2003 m. gegužės 31 d.

Šiuo metu bylos eiga rūpinasi Romos katalikų bažnyčios Rusijoje šventųjų kanonizacijos komisijos narys kun. Aleksej Jandušev-Rumjancev.

Tikėjimas, viltis ir atmintis pleveno Kryžių kalno atlaiduose.
L. Nekrašo nuotrauka.

2018 m. rugpjūčio 4 d. – Lygumų miestelio šventėje „Sambaris 2018“. Pakruojo r. Lygumų miestelio seniūnė Iveta Ovsiukienė suorganizavo ir sukviėtė visus į gražų sambarį – miestelio tradicinę šventę, kurioje susitelkė ir senimas, ir jaunimas. Skambėjo dainos, šokiai, jautėsi bendrystė šventėje įsikūrusiose „gatvėse“, kur netrūko krašto kulinarinio paveldo.

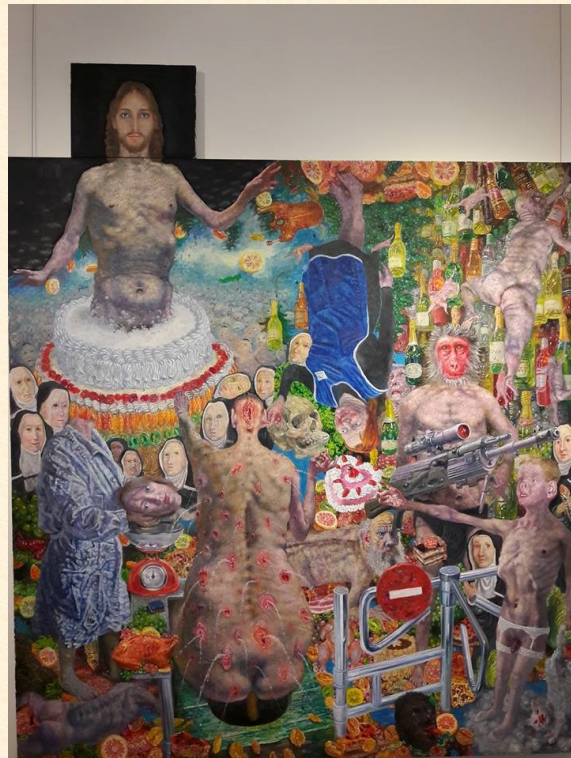
Atkurtos Lietuvos 100-mečio proga prasminga, kad Lygumai išsaugojo Gerardo Bagdonavičiaus sukurtą paminklą Vytautui Didžiajam, kurį sovietmečiu ne kartą norėta nugriauti, čia gyva vienos aukščiausių Šiaurės Lietuvoje bažnyčios statytojo J. Rupkos dvasia, čia žmonės gerbia praeitį – šventėje pastatytas talentingo krašto drožėjo Pranciškaus Miežio kopyltstulpis Šv. Jurgiui. Šventė dar kartą paliudijo krašto žmonių kūrybingumą, svetingumą ir begalinį norą gyventi savo žemėje.

Pranciškaus Miežio kopyltstulpis Šv. Jurgiui. S. Tumėno nuotrauka.

2018 m. rugpjūčio 7 d. lankiausi Rokiškio ir Zarasų krašte, susitikau su gyventojais, dalyvavau renginiuose. Dusetose aplankiau Šarūno Saukos jubiliejinę parodą „Nerodyti seni ir nauji darbai“. Parodoje eksponuojama Šarūno tapyba iš 9-ojo dešimtmečio ir pastarųjų metų. Siurprizas, kad šioje parodoje matome darbus, sukurtus kartu su Šarūno bendramoksliais skulptoriais Aliumi Berdenkovu. Kartu jie sukūrė keletą darbų, kuriuos įvardyčiau kaip skulptūros-tapybos sintezę. Parodoje malonu buvo susitikti su LR Seimo Kultūros komiteto nare R. Popoviene.

Beje, Dusetų galerijoje rasime ir keliasdešimt Šarūno žmonos darbų – vasariškai svaigių, gėlėtų, spinduliuojančių Rytų Lietuvos darželiais ir pievomis. Viena Saukų šeima – du menininkai, du tokie, regis, skirtingi žmonės savo stilistika, braižu, bet vienijantys savo darbų praba.

Magiški Šarūno Saukos paveikslai. S. Tumėno nuotraukos.

2018 m. rugpjūčio 9 d. dalyvavau Jonišchio Jono Avyžiaus viešosios bibliotekos ir Žiemgalos aukštaičių kultūros draugijos Jonišchio skyriaus organizuotame renginyje, kuriame pristaciau savo knygą „Gyvenimo sankirtos“ (2018). Diskutavome pačiais įvairiausiai klausimais, klausėmės dainų ir visi kartu mėginome atrasti žiemgališkumo kodą. Apie renginį išsamiau galite paskaityti Loretos Ripskytės publikacijoje „Meilė pasauliui prasideda nuo meilės savo kiemui“, išspausdintoje „Sidabrėje“. Prieiga per internetą: <https://www.sidabre.lt/s271.htm>.

Bendrauti su Jonišchio krašto žiemgaliais visada malonu ir prasminga.

E. Elijošiaus nuotrauka.

2018 m. rugpjūčio 24 d. – Pakruojo miesto šventėje „ŠIOMTS METŲ BE ŠIŲ METŲ“. Šventė penktadienio pavakarę prasidėjo šv. Mišiomis. Iškart po jų vyko šventės atidarymas ir eisena nulingavo į Pakruojo parką, kur nuskambėjus 30 žagrės dūžių (tai padarė pats Pakruojo meras Saulius Gegieckas). Prasidėjo jubiliejinė XXX folkloro šventė „Žiemgala“, tęsianti žiemgalių K. Kalibato, S. Lovčikaitės tradicijas, puoselėtas nuo Atgimimo laikų. Skambėjo dainos, šokiai, žaidimai, kuriuos pristatė Pakruojo, Jonišchio, Radviliškio rajonų ansambliai, svečiai iš Latvijos. Smagu, kad šįkart šventėje dalyvavo ir daug šviesaus jaunimo kolektyvų.

Man ypač malonu buvo pamatyti, išgirsti gimtosios Linkuvos ansamblių „Linkava“, kuris atgimė, išsitiesė ir toliau tęsia Mokytojos Stanislavos Lovčikaitės puoselėtas tradicijas. Naujajai

vadovei Aelitai Garalevičienei linkiu visokeriopos sėkmės.

Jubiliejinę folkloro šventę „turavojo“ patyrusi etnologė Diana Martinaitienė. Nuotaikos nesugadino nė pliūptelėjęs lietus, nuplovęs dulkes ir atgaivinęs Pakruojo žemę. Juk, kaip mėgdavo sakyti mano bičiulis Žiemgalos sietuvų vaikas Kazimieras Kalibatas, daina taurina sielą.

Pakruojis puoselėja Žiemgalos tapatumą.
S. Tumėno nuotrauka.

2018 m. rugpjūčio 28 d. – „Laiptų galerijos“ surengtoje literatūros ir muzikos naktyje „Tarp dviejų aušrų“. Lietuvos Nacionalinio dramos teatro aktorė Dalia Michelevičiūtė skaitė V. Mykolaičio-Putino, Kazio Bradūno ir kt. tekstus. Grojo Valstybinis Vilniaus kvartetas, kuris atliko dramatiškiausią Franco Šuberto kvartetą „Mirtis ir mergelė“.

*Aktorė Dalia Michelevičiūtė –
charizmatiška, mįslinga, nenuspėjamai miela.
„Laiptų galerijos“ nuotrauka.*

RINKĖJAI

Vykdydamas Seimo nario pareigas ir tesėdamas duotus pažadus, priimu rinkėjus pirmadieniais nuo 10 val. iki 12 val. Seimo nario biure Šiauliuose, Aušros al. 15, I aukšte. Išankstinė registracija: mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt arba mob. 8 612 04 056, el. p. aida.striaukaite@lrs.lt. Mano padėjėjai Jus užregistruos, o aš galėsiu Jus priimti ir išklausti.

Jeigu pageidaujate kreiptis į mane asmeniškai, tai galite padaryti: tel. (8 5) 239 6615 (mano kabinetas Vilniuje), mob. 8 668 42 143, el. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt.

Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo 2019 metais projektų atrankos konkurso nuostatai

Plėsdamas Jūsų teisinį žinojimą, šįkart siūlau atkreipti dėmesį į Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsakymą „Dėl Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo 2019 metais projektų atrankos konkurso nuostatų patvirtinimo“, kuris reglamentuoja projektų atrankos konkurso organizavimo tvarką, finansavimo prioritetus, finansuotinas veiklas, tikslines grupes, paraiškų turinio reikalavimus ir teikimą, projektų atitikties formaliesiems kriterijams vertinimą ir paraiškų atmetimo tvarką bei pagrindus, komisijos darbo organizavimą, projektų vertinimą, vykdymą ir kontrolę. (Visas įsakymas prieigoje internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/56009fa0ab8d11e88f64a5ecc703f89b>; įsigalioja 2018-08-31.)

REKOMENDACIJA

Rekomenduoju Jums perskaityti Janinos Švambarytės-Valužienės parengtą knygą „Mato Slančiausko ir jo pagalbininkų pasakojamosios tautosakos rinkinių leksika. Žodynas“ (Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2015) ir Broniaus Kašelionio – „Dainavos krašto partizanai: dokumentai ir prisiminimai“ (Vilnius: Diemedžio leidykla, 2018).

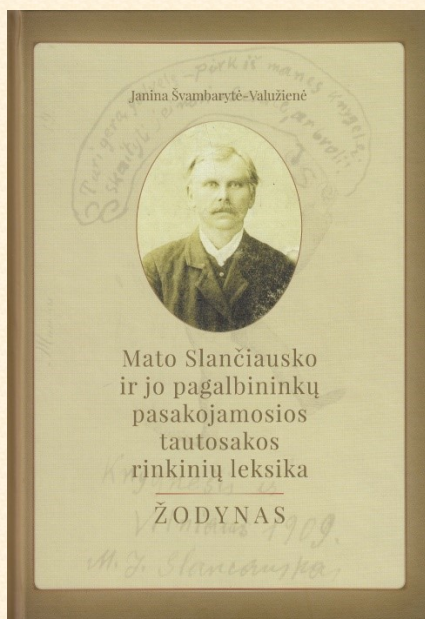
Kodėl verta perskaityti šias knygas

Kalbininkės Janinos Švambarytės-Valužienės parengtame žodyne atspindima XIX a. pab. daugiausia vakarų aukštaičiams šiauliškiams būdinga tarminė medžiaga, surinkta iš Mato Slančiausko ir jo pagalbininkų pasakojamosios tautosakos leidinių.

„Visi tautosakos rinkėjai užrašė tautosaką taip, kaip girdėjo pasakojant ir kaip patys kalbėjo, t.y. tarmiškai – vakarų aukštaičių šiauliškių patarme“ (Janina Švambarytė-Valužienė).

„Dainavos krašto partizanai“ – tai dar vienas savitas istorijos, atminties, traumos ir tikėjimo liudijimas, kviečiantis skaitytoją apmąstyti tautos priešinimosi istoriją ir jos šiandieninį suvokimą.

„Nuskambėjo, pakilo erdvėn tremtinių ir partizanų dainos, ir, rodos, baigėsi baisioji XX a. Lietuvos istorija. Tačiau taip nėra. Nors kiek susipažinusiame su žmogaus prigimtimi, jo atminties galiomis nesunku suvokti, kad visa istorija glūdi mumyse pačiuose“ (Bronius Kašelionis).

ŠIAULIŲ ATMINTINOS DATOS

Ką mums rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais primena kalendorius

Rugpjūtis (2018 m.)

4 d. – 145 metai, kai 1873 m. Katiliškiuose (Biržų r.) gimė kunigas, visuomenės veikėjas, Vasario 16-osios Nepriklausomybės akto signataras **Alfonsas Petrulis**. Mokėsi Šiaulių gimnazijoje. Mirė 1928 m. Musninkuose (Širvintų r.).

5 d. – 55 metai, kai 1963 m. Šiauliuose gimė dailininkė, pedagogė **Reda Uogintienė**. 1986 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Gyvena ir dirba Šiauliuose.

8 d. – 100 metų, kai 1918 m. Carskoje Selo (Rusija) gimė architektas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras **Eduardas Budreika**. 1937 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. 1944–1947 m. buvo Šiaulių miesto vyriausiasis architektas. Mirė 2007 m. Vilniuje.

9 d. – 90 metų, kai 1928 m. Pašušvyje (Radviliškio r.) gimė pedagogas **Jonas Samalionis**. Nuo 1963 m. dirbo Šiauliuose, nuo 1967 m. vadovavo Dailės mokyklai. Mirė 2011 m. Šiauliuose.

10 d. – 115 metų, kai 1903 m. Šiauliuose gimė fizikas, muziejininkas, kraštotyrininkas **Vladas Zdzichauskas**. 1923 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Nuo 1923 m. bendradarbiavo Šiaulių „Aušros“ muziejuje, nuo 1961 m. buvo šio muziejaus etatinis darbuotojas. Mirė 1980 m. Šiauliuose.

10 d. – 65 metai, kai 1953 m. Šiauliuose gimė muzikas, dainų autorius ir atlikėjas, kantri muzikos festivalio iniciatorius ir prodiuseris **Virgis Stakėnas**. 1976 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Gyvena ir dirba Šiauliuose.

10 d. – 60 metų, kai 1958 m. Kaune gimė istorikas, pedagogas, visuomenės veikėjas, humanitarinių mokslų daktaras prof. **Arūnas Gumuliauskas**. Lietuvos Respublikos Seimo narys (2016–2020 m. kadencija).

14 d. – 90 metų, kai 1928 m. Maskaukoje (Varėnos r.) gimė pedagogas, socialinių mokslų daktaras **Stasys Vinikevičius**. Nuo 1962 m. dirbo Šiaulių universitete.

15 d. – 65 metai, kai 1953 m. įsteigta Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Šiaulių įmonė.

15 d. – 35 metai, kai 1983 m. Šiauliuose mirė dailininkė scenografė **Joana Taujanskienė**. Palaidota Donelaičio g. kapinėse.

16 d. – 80 metų, kai 1938 m. Šiauliuose gimė energetikas, habilituotas technologijos mokslų daktaras **Liudvikas Abraitis**.

17 d. – 100 metų, kai 1918 m. Ažušilėje (Ignalinos r.) gimė teatro aktorius **Jonas Juodgalvis**. Nuo 1954 m. vaidino Šiaulių dramos teatre. Mirė 1975 m. Šiauliuose.

18 d. – 120 metų, kai 1898 m. Stanaičiuose (Kauno r.) gimė gydytojas terapeutas, visuomenės veikėjas, medicinos mokslų daktaras **Domas Jasaitis**. 1925–1944 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. Įkūrė Šiaulių tuberkuliozės dispanserį, 1930–1940 m. jam vadovavo. Mirė 1977 m. Mount Vernone (JAV).

19 d. – 95 metai, kai 1923 m. Gintaruose (Ukmergės r.) gimė pedagogas, poetas, humanitarinių mokslų daktaras **Vladas Jovaišas**. Nuo 1979 m. dirbo Šiaulių universitete. Mirė 2002 m. Šiauliuose.

21 d. – 95 metai, kai 1923 m. Šiauliuose gimė JAV lietuvių visuomenės veikėja **Ligija Bieliukienė**. Mirė 1976 m. Niujorke (JAV).

23 d. – 70 metų, kai 1948 m. Panevėžyje gimė teatro režisierius **Saulius Varnas**. 1977–1981 m. buvo Šiaulių dramos teatro režisierius, 1981–1988 m. – vyriausiasis režisierius.

23 d. – 65 metai, kai 1953 m. Vilniuje gimė teisininkas, visuomenės veikėjas **Artūras Paulauskas**. 1971 m. baigė Šiaulių 2-ąją vidurinę mokyklą. 2000–2006 m. buvo Lietuvos Seimo pirmininkas.

25 d. – 120 metų, kai 1898 m. Šilo Pavėžupyje (Kelmės r.) gimė agronomas, valstybės ir visuomenės veikėjas **Stasys Pūtvis** (iki 1938 m. Putvinskis). 1940–1941 m. bolševikų kalintas Šiaulių kalėjime. Mirė 1942 m. Rusijos kalėjime.

27 d. – 75 metai, kai 1943 m. Joniškėje gimė bibliotekininkė **Gražina Augienė**. 1986–2001 m. buvo Šiaulių universiteto bibliotekos direktorė.

29 d. – 60 metų, kai 1958 m. Šiauliuose gimė dirigentas, chormeisteris, kompozitorius **Vladimiras Konstantinovas**. 1975 m. baigė Šiaulių 4-ąją vidurinę mokyklą.

Šaltinis: „2018 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2018-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/rugpjutis/>).

XXX

Rugsėjis (2018 m.)

1 d. – 125 metai, kai 1893 m. Klovainiuose (Pakruojo r.) gimė dailininkas, teatro veikėjas, rašytojas, politikos ir visuomenės veikėjas **Vytautas Bičiūnas**. 1906–1912 m. mokėsi Šiaulių gimnazijoje. 1918 m. dirbo piešimo mokytoju Šiauliuose. Mirė 1943 m. Sverdlovske (Rusija).

1 d. – 120 metų, kai 1898 m. pradėjo veikti Šiaulių valstybinė mergaičių (dabar Didždvario) gimnazija.

1 d. – 35 metai, kai 1983 m. atidaryta „Aido“ vidurinė mokykla (dabar VŠĮ Šiaulių universiteto gimnazija).

1 d. – 25 metai, kai 1993 m. iš Šiaulių išvyko paskutiniai Rusijos armijos daliniai. Lietuvai buvo gražintas Zoknių oro uostas.

1 d. – 15 metų, kai 2003 m. Šiauliuose mirė gydytojas akušeris ginekologas **Povilas Vanagas**. Palaidotas Palėvenės kapinėse (Kupiškio r.).

2 d. – 90 metų, kai 1928 m. Šiauliuose gimė gydytojas higienistas, habilituotas medicinos mokslų daktaras **Vytautas Murza**. 1946 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Mirė 1991 m. Vilniuje.

2 d. – 55 metai, kai 1963 m. atidaryta Jovaro vidurinė mokykla (dabar progimnazija).

5 d. – 70 metų, kai 1948 m. Rokiškyje gimė teatro ir kino aktorė **Vaiva Mainelytė**. 1969–1973 m. vaidino Šiaulių dramos teatre.

7 d. – 80 metų, kai 1938 m. Ripaičiuose (Ignalinos r.) gimė matematikas, fizikos mokslų daktaras **Zenonas Petras Alekna**. Baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Nuo 1962 m. dirbo Šiaulių universitete. 1980–1995 m. šio universiteto prorektorius.

7 d. – 25 metai, kai 1993 m. Šiauliuose lankėsi popiežius **Jonas Paulius II**.

8 d. – 65 metai, kai 1953 m. Plorišiuose (Šakių r.) gimė kalbininkė, pedagogė, humanitarinių mokslų daktarė **Giedrė Čepaitienė-Kudirkaitė**. Nuo 1981 m. dirbo Šiaulių universitete.

13 d. – 115 metų, kai 1903 m. Tbilisyje (Gruzija) gimė dainininkė **Stasė Dievaitytė-Skačkauskienė**. Dirbo dėstytoja Šiaulių muzikos mokykloje. Mirė 1970 m. Panevėžyje.

15 d. – 90 metų, kai 1928 m. Robaičiuose (Pakruojo r.) gimė pedagogas **Bronius Gilys**. Nuo 1955 m. mokytojavo Šiaulių mieste ir rajone. 1969–2002 m. buvo Šiaulių S. Šalkausko vidurinės mokyklos direktorius. Mirė 2005 m. Šiauliuose.

18 d. – 115 metų, kai 1903 m. Bugeniuose (Mažeikių r.) gimė agronomas, muziejininkas, visuomenės veikėjas **Česlovas Liutikas**. 1929–1937 m. buvo Šiaulių „Aušros“ muziejaus direktorius. 1941 m. dirbo Šiaulių apskrities viršininku. Mirė 1984 m. Sidnėjuje (Australija).

19 d. – 75 metai, kai 1943 m. Kriukuose (Joniškio r.) gimė inžinierius, valstybės ir politikos veikėjas **Kęstutis Zaleckas**. 1980–1985 m. buvo Šiaulių miesto vykdomojo komiteto pirmininkas.

22 d. – 95 metai, kai 1923 m. Šiauliuose gimė keliautojas, fotografas, Australijos gamtos tyrinėtojas **Olegas Truchanas**. Baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Žuvo 1972 m. Tasmanijoje (Australija).

22 d. – 70 metų, kai 1948 m. Dirgėluose (Šilalės r.) gimė rašytoja, fotografė **Marija Jurgelevičienė**. Nuo 1973 m. dirbo pedagoge Šiauliuose. 1991–1999 m. dėstė Šiaulių universitete. Nuo 2006 m. gyvena Londone.

25 d. – 95 metai, kai 1923 m. Radviliškyje gimė rašytoja, žurnalistė **Aurelija Balašaitienė**. 1940 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. Nuo 1959 m. gyveno JAV. Mirė 2008 m. Klivlande.

27 d. – 80 metų, kai 1938 m. Kupiškyje gimė istorikė, publicistė, poetė, Lietuvos pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam režimui veikėja **Nijolė Gaškaitė-Žemaitienė**. 1965–1991 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. Mirė 2000 m. Vilniuje.

28 d. – 120 metų, kai 1898 m. Smilgiuose (Panevėžio r.) gimė pedagogas, esperantininkas **Vaclovas Rubaževičius**. Nuo 1925 m. mokytojavo Šiaulių berniukų gimnazijoje. Mirė 1976 m. Palangoje.

29 d. – 90 metų, kai 1928 m. Gudeliuose (Alytaus r.) gimė pedagogas, habilituotas socialinių mokslų daktaras **Juozas Vaitkevičius**. 1967–1975 m. buvo Šiaulių pedagoginio instituto rektorius. Mirė 2002 m. Vilniuje.

30 d. – 90 metų, kai 1928 m. Olendernėje (Alytaus r.) gimė dailininkas tapytojas, pedagogas **Jeronimas Kmieliauskas**. 1960–1988 m. dėstė Šiaulių pedagoginiame institute. Mirė 2008 m. Šiauliuose.

Šaltinis: „2018 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2018-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/rugsejis/>).

LIETUVOS VALSTYBĖS KŪRĖJAI – 1918 M. VASARIO 16-OSIOS AKTO SIGNATARAI

Lietuvos Taryba, pasirašiusi 1918 m. vasario 16 d. valstybės Nepriklausomybės atkūrimo aktą. Iš kairės sėdi: Jonas Vileišis, Jurgis Šaulys, Justinas Staugaitis, Stanislovas Narutavičius, Jonas Basanavičius, Antanas Smetona, Kazimieras Šaulys, Steponas Kairys, Jonas Smilgevičius; iš kairės stovi: Kazimieras Bizauskas, Jonas Vailokaitis, Donatas Malinauskas, Vladas Mironas, Mykolas Biržiška, Alfonsas Petrulis, Saliamonas Banaitis, Petras Klimas, Aleksandras Stulginskis, Jokūbas Šernas, Pranas Dovydaitis. Vilnius, 1918 m. vasario mėn. Fotografas A. Jurašaitis. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. A073-P0955.

JONAS SMILGEVIČIUS

(1870–1942)

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Jonas Smilgevičius gimė 1870 m. vasario 12 d. Šonių kaime (dab. Plungės r.), bajorų šeimoje. Iki 1893 m. mokėsi Mintaujos (dab. Jelgava, Latvija) ir Liepojos gimnazijose. Studijavo ekonomiką: vienerius metus Karaliaučiaus universitete, vėliau iki 1899 m. – Berlyno universitete. Studijų metais bendravo su J. Sauerweinu, V. Bruožiu ir kitais lietuviškos pašalėtojų Vokietijoje.

Spaudos draudimo metais J. Smilgevičius rašė į lietuvių spaudą. Dar būdamas šešiolikos metų, surinko medžiagą apie caro valdžios represijas Kęstaičiuose netoli Alsėdžių, kur 1886 m. buvo sugriauta bažnyčia. Dalis šios bažnyčios gynėjų žuvo arba buvo sunkiai sužeisti, keliasdešimt prie jos budėjusių žmonių suimti ir ištremti į Sibirą. Šią Kražių skerdynėms prilygstančią tragediją J. Smilgevičius 1904 m. detaliai aprašė JAV leistame laikraštyje „Vienybė lietuvių“. Jis parengė publikacijų laikraščiai „Varpas“, kitiems nelegaliems lietuvių periodiniams leidiniams, o kai buvo panaikintas lietuviškos spaudos draudimas – ir pirmajam dienraščiui lietuvių kalba „Vilniaus žinios“. Nuo 1907 m. buvo Lietuvių mokslo draugijos narys.

Baigęs ekonomiką Berlyno universitete, J. Smilgevičius trejus metus dirbo Peterburge, Žemės ūkio ministerijoje inspektoriumi. Vadovavo Nobelio prekybos įmonių filialui Varšuvoje. Priklausė Varšuvos lietuvių draugijai. Apie 1912 m. grįžo į Lietuvą. Vilniuje bankrutavus P. Vileišio geležies dirbinių gamyklai, J. Smilgevičius kartu su J. Basanavičiumi ir kitais lietuviais įkūrė bendrovę, kuri nupirko bankrutavusią įmonę. „Vilija“ pavadintas fabrikas pradėjo gaminti žemės ūkio padargus. Jis sėkmingai veikė iki 1918 m. J. Smilgevičius buvo „Vilijos“ savininkų bendrovės pirmininku. 1913 m. talkino steigiant Vilniaus lietuvių kredito draugiją, įsigijo Užvenčio (dab. Kelmės r.) dvarą, kuriame užveisė pieninių galvijų bandą, užsėjo tabako plantaciją, įrengė modernų vandens malūną, lentpjūvę, plytinę. Rūpinosi žemės ūkio naujovių populiarinimu lietuvių visuomenėje.

J. Smilgevičius dalyvavo organizuojant 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Vilniuje vykusią Lietuvių konferenciją, rengė jos metu priimtus dokumentus. Buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. 1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais Tarybos nariais pasirašė nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo aktą.

Signataras buvo vienas pagrindinių akcinių bendrovių „Nemunas“, „Dubysa“, „Miškas“, „Neris“, „Sidabrinė lapė“ steigėjų ir akcininkų, vienas iš Lietuvos kredito banko įkūrėjų. J. Smilgevičius iš Užvenčio dvaro, kur svečiuodavosi daugelis to meto iškilių Lietuvos žmonių, neretai nuvykdavo kurį laiką pagyventi į Kauną. Nemažai asmeninių lėšų signataras skirdavo labdarai.

Mirė 1942 m. rugsėjo 27 d. Kaune. Buvo palaidotas Užvenčio dvaro koplyčios rūsyje, 1998 m. perlaidotas Užvenčio miestelio kapinėse.

Parengė Aigustė Vykantė Bartkutė

(prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16286&p_k=1&p_t=168664).

Signataras, vadovavęs Nobelio prekybos įmonių filialui Varšuvoje

JUSTINAS STAUGAITIS

(1866–1943)

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Justinas Staugaitis gimė 1866 m. lapkričio 14 d. Tupikų kaime (dab. Šakių r.), valstiečių šeimoje. 1877 m. pradėjo lankyti Naumiesčio (dab. Kudirkos Naumiestis) pradžios mokyklą. Baigęs Marijampolės gimnaziją, 1885 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją.

1890 m. gavęs kunigo šventimus, J. Staugaitis buvo paskirtas Alytaus, vėliau – Sniadovo (Lenkija) parapijų vikaru. 1893 m. buvo perkeltas į Balbieriškį, 1895 m. pradėjo dirbti Varšuvos arkivyskupijoje – Blendovo, Lodzės parapijų vikaru, vėliau Varšuvos realinės berniukų gimnazijos kapelionu. 1906 m. kunigas J. Staugaitis tapo naujos Lekėčių parapijos (dab. Šakių r.) klebonu. Tuo pat metu jis įsitraukė į socialinę ir politinę veiklą. Buvo Lietuvos krikščionių demokratų partijos narys, vienas iš vadovų. Jis pasiūlė labdaros tvarkymo būdus, vėliau taikytus ne tik Pirmojo pasaulinio karo metais, bet ir Lietuvos Respublikoje: kurti specialias šalpos draugijas, kuo daugiau

socialinės rūpybos darbų pavesti parapijoms. J. Staugaitis Marijampolėje įsteigė senelių ir našlaičių namus, vaikų darželį. 1906 m. kunigas įkūrė katalikišką „Žiburio“ švietimo draugiją. Rūpinosi pradinių lietuviškų mokyklų ir bibliotekų steigimu, Marijampolėje atidarė mergaičių progimnaziją. Dalyvavo steigiant Marijampolėje 1907–1914 m. veikusią ūkio draugiją „Žagrė“.

1908 m. J. Staugaitis pradėjo bendradarbiauti Seinuose leidžiamame katalikų dvasininkams skirtame žurnale „Vadovas“, 1909–1913 m. jį redagavo. Straipsnius tikybos, etikos, socialiniais, politikos klausimais publikavo laikraščiuose ir žurnaluose „Šviesa“, „Ūkininkas“, „Šaltinis“, „Vilniaus žinios“, „Viltis“, „Bažnytinė apžvalga“, „Spindulys“, „Tiesos kelias“, „Švietimo darbas“, „Naujoji Romuva“. Nuo 1911 m. priklausė Lietuvių mokslo draugijai. 1912 m. vasarą tapo Pakuonio, 1916 m. – Aukštosios Panemunės klebonu.

J. Staugaitis dalyvavo rengiant 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Vilniuje vykusią Lietuvių konferenciją, kurioje buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. 1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais Tarybos nariais pasirašė nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo aktą. Tą pačią dieną signataras tapo antruoju Tarybos vicepirmininku. J. Staugaitis kartu su A. Smetona ir J. Vileišiu dalyvavo derybose su Vokietija, kurių metu 1918 m. kovo 23 d. buvo gautas Lietuvos Nepriklausomybės pripažinimas *de facto*. Buvo vienas iš Lietuvos atstovų 1918–1920 m. vykusioje Paryžiaus taikos konferencijoje. Išrinktas į Steigiamąjį, Pirmąjį ir Antrąjį Seimus, buvo šių Seimų vicepirmininkas, o nuo 1923 m. rugpjūčio 10 d. iki 1925 m. sausio 27 d. – Antrojo Seimo pirmininkas. Kaip parlamento vadovas, kartais pavaduodavo Lietuvos Respublikos prezidentą. 1920 m. J. Staugaitis vadovavo Steigiamojo Seimo delegacijoms, pasiūstoms į Londoną, Paryžių ir Romą siekiant Lietuvos tarptautinio politinio pripažinimo.

Signataras rūpinosi, kad būtų nustatyti Lietuvos santykiai su Vatikanu, keletą kartų pats kreipėsi į popiežiaus atstovus dėl valstybės politinio pripažinimo, kurio sulaukta 1926 m., kai popiežius įkūrė Lietuvos bažnytinę provinciją. Tuomet J. Staugaitis tapo naujos Telšių vyskupijos vadovu. Jau 1922 m. jis buvo patvirtintas Seinų kapitulos kanauninku, 1924 m. jam suteiktas prelado vardas. Paskirtas vyskupu, J. Staugaitis 1927 m. įkūrė Telšių kunigų seminariją, steigė naujas parapijas, surengė tris eucharistinius kongresus. Vyskupijoje aktyviai veikė katalikų jaunimo ir socialinės organizacijos: Pavasarininkų, Šv. Zitos tarnaičių ir Šv. Vincento Pauliečio draugijos. Vyskupas J. Staugaitis buvo vienas iš opozicijos lyderių tautininkams įsitvirtinus valdžioje. Jo rūpesčiu 1925–1940 m. leistas katalikų savaitraštis „Žemaičių prietelius“. J. Gintauto slapyvardžiu signataras parašė romaną „Tiesiu keliu“, apysaką „Tarp jausmų ir pareigos“.

Mirė 1943 m. liepos 8 d. Telšiuose, palaidotas Telšių katedroje.

Parengė Aigustė Vykantė Bartkutė

(prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16286&p_k=1&p_t=168666).

ŽINIASKLAIDA

Lietuviškoji tapatybė pasaulio lietuvių mene

„Kelias – nesibaigiantis procesas“, *Šiaulių kraštas*, 2018 m. rugpjūčio 25 d., prieiga per internetą: <http://www.skrastas.lt/?data=2018-08-25&rub=1141817778&id=1535113197>.

„Lietuviškos tapatybės paieškos pasaulio lietuvių meno parodoje“, *Šiaulių krašto priedas „Atolankos“*, 2018 m. rugpjūčio 31 d., prieiga per internetą: <http://www.skrastas.lt/?data=2018-09-01&rub=1146671142&id=1535642234&pried=2018-08-31>.

NAUDINGOS NUORODOS

Kviečiu Jus stebėti, vertinti naująsį Šiaulių miesto, Lietuvos, Europos Sąjungos politinį, ekonominį, kultūrinį, socialinį etc. gyvenimą! *Žinokime, galvokime ir reaguokime:*
www.lrs.lt/; www.lrp.lt/; www.lrv.lt/; www.siauliai.lt/; www.lvzs.lt/; www.vkontrole.lt/; www.lmt.lt/;
www.lygybe.lt/lt/; www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai; www.vlkk.lt/; www.plbe.org/; www.pljs.org/;
www.vsd.lt/; www.prokuraturos.lt/; www.stt.lt/; www.kt.gov.lt/; www.ekgt.lt/; www.oecd.org/;
www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_k=1&p_r=3829; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25380&p_k=1;
www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=48&p_k=1; www.sveikatostaryba.lt/; www.pazinkvalstybe.lt/;
www.lietuva.lt/100/; www.ec.europa.eu/commission/index_lt; www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt; www.lrkmlrv.lt/lt/nemokamimuziejai; www.etatinis.lt/; www.popieziausvizitas.lt/.

MANO KOMANDA

Dirbti padeda draugiška ir kompetentinga komanda, kurios nariai yra: Nerijus (humanitarinių mokslų daktaras, literatūrologas, lektorius, mokslinių publikacijų autorius), Egidijus (specialiosios pedagogikos ir logopedijos magistras, lektorius, socialinių reikalų specialistas), Rasa (žurnalistikos magistrė, režisierė, renginių organizatorė, knygų autorė), Rita (teisės ir valdymo magistrė, teisininkė, socialinė pedagogė edukologė, lektorė, visuomenininkė), Aida (vadybos ir verslo administravimo magistrė, projektų vadovė, regioninės politikos ir švietimo specialistė).

KONTAKTAI

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt*

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas)

Padėjėjai-sekretoriai Vilniuje ir Šiauliuose:

*Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Egidijus Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 03 532, el. p. egidijus.elijosius@lrs.lt;
Rasa Praninskienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6485, el. p. rasa.praninskiene@lrs.lt;
Aida Striaukaitė-Gumuliauskienė (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. aida.striaukaite@lrs.lt;
Rita Virbalienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6615, el. p. rita.virbaliene@lrs.lt.*

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/stasys.tumenas>
<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>